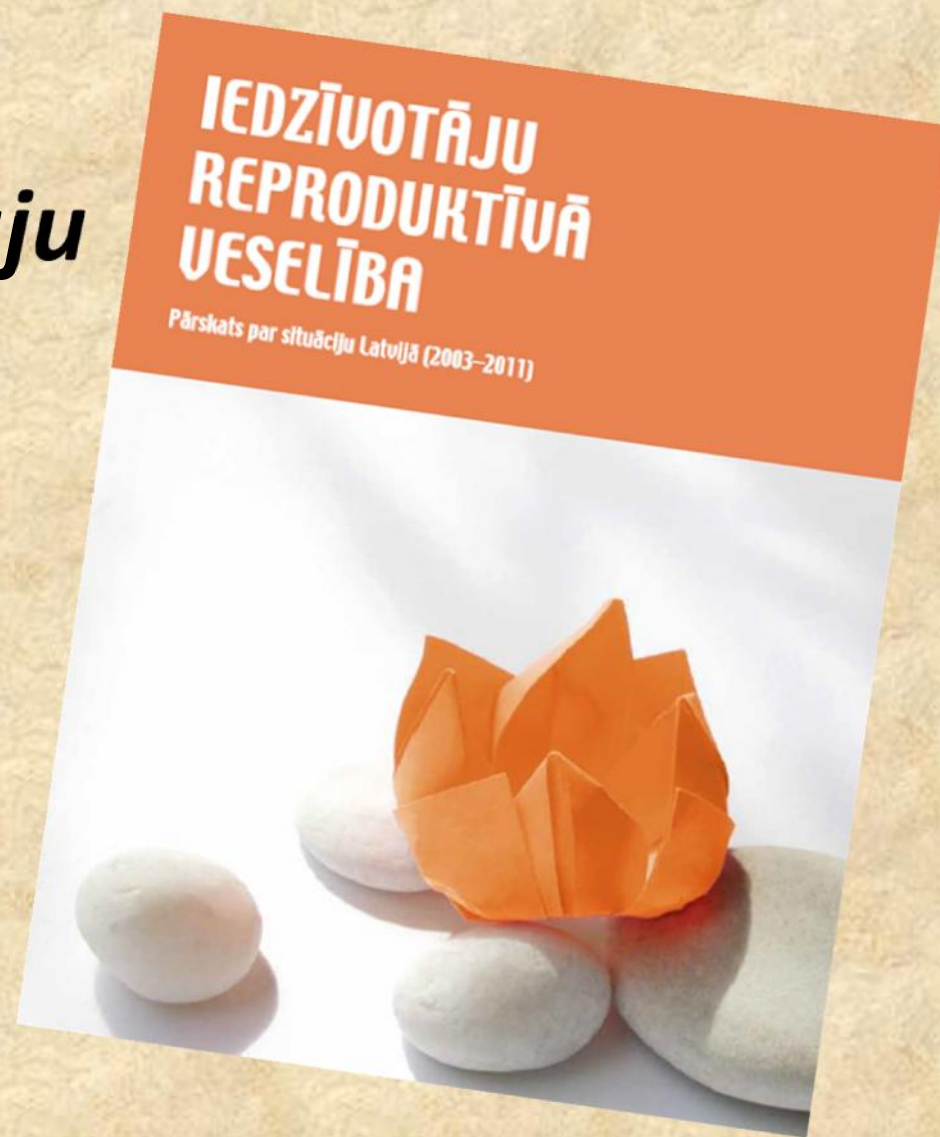

Pētījums
**«Latvijas iedzīvotāju
reproduktīvā
veselība»**

(Pārskats par trim
pētījuma posmiem:
1997., 2003., 2011.)

- **Veselība** ir pilnīga fiziska, garīga, sociāla labklājība un ne tikai stāvoklis bez slimības vai fiziskiem trūkumiem

(PVO, 1948.)

- **Reproduktīvā veselība** – pilnīga fiziska, garīga, sociāla labklājība attiecībā uz reproduktīvo sistēmu, tās funkcijām un procesiem; cilvēkiem ir tiesības uz atbildīgu, apmierinājumu sniedzošu un drošu seksuālo dzīvi; cilvēki spēj radīt pēcnācējus; ir tiesības brīvi plānot pēcnācējus (vai to darīt, kad, cik daudz); drošu, efektīvu, pieņemamu kontracepcijas metožu pieejamība, brīva izvēle to lietošanā; atbilstoša mātes / bērna / pāra veselības aprūpe, labākā iespējas nodrošināšana vesela bērna piedzimšanai

(PVO, 2006.)

- **Seksuāla veselība** - pilnīga fiziska, garīga, sociāla labklājība saistībā ar cilvēka seksualitāti; pozitīva, respektējoša pieeja seksualitātei un seksuālajām attiecībām; tiesības uz patīkamu un drošu seksuālo pieredzi, bez piespiešanas, diskriminācijas vai vardarbības

(PVO, 2001.)
2012.04.04.

Pārskata darba grupa

- **Inese Birzule**, ārste, sabiedrības veselības speciāliste
- **Māris Brants**, sociologs
- **Līga Kozlovskā**, Latvijas Lauku ģimenes ārstu asociācijas prezidente
- **Sanita Kukliča**, VM Veselības veicināšanas nodaļas vecākā referente
- **Iveta Ķelle**, biedrības «Papardes zieds» valdes priekšsēdētāja
- **Gunta Lazdāne**, PVO Eiropas reģionālā padomniece seksuālās un reproduktīvās veselības jomā
- **Iveta Pudule**, Nacionālā veselības dienesta Datu analīzes nodaļas vecākā sabiedrības veselības analītiķe
- **Aivita Putniņa**, LU docente
- **Dace Rezeberga**, Latvijas Ginekologu un dzemdību speciālistu asociācijas prezidente
- **Aiga Rūrāne**, PVO Latvijas pārstāvniecības vadītāja
- **Ilze Straume**, VM Veselības veicināšanas nodaļas vadītāja
- **Inga Šmate**, VM Sabiedrības veselības departamenta direktore
- **Anda Vaišļa**, biedrības «Papardes zieds» projektu koordinatore

Pētījuma metodoloģija

1. Aptauja:

- ledzīvotāji reproduktīvajā vecumā (15-49 gadi)
- Stratificētā nejaušā atlase respondentu dzīvesvietās (maršruta metode)
- Pašreizpildes anketas intervētāja klātbūtnē
- Lauka darbs - 2011.gada februāris - aprīlis
- Datu analīzē iekļautas 2617 anketas (1313 siev., 1304 vīr.)
- Anketas jautājumu bloki:
  - * dzīvesveids,
  - * veselības pārbaudes, ārsta apmeklējumi,
  - * kontracepcija,
  - * saslimšanas (t.sk. STI, HIV),
  - * seksuālā pieredze,
  - * grūtniecība, pēdējā grūtniecība (beigusies ar dzemdībām),
  - * sociāli demogrāfiskie u.c. aspekti

Pētījuma metodoloģija (2)

2. Fokusa grupu diskusijas un padziļinātās intervijas:

2.1. Fokusa grupas

- Jaunieši vecumā no 16-20 gadiem (vidusskolu, profesionāli tehnisko skolu audzēkņi)
- 2011.gada janvāris - februāris
- 5 diskusijas (1 jaunietēm, 1 jauniešiem, 3 jauktas) Rīgā un reģionos (48 jaunieši)

2.2. Intervijas

- Jaunieši vecumā no 16-25 gadiem
- 2011.gada janvāris – februāris
- 15 intervijas (4 vīrieši, 11 sievietes)

Pētījuma metodoloģija (3)

3. Politikas dokumentu analīze:

- Mātes un bērna veselības aprūpes stratēģija 2004.–2007. gadam un tās rīcības plāns
- Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2011.–2017. gadam
- Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011.–2017.gadam,
- Programma dzimumu līdztiesības īstenošanai 2007.–2010. gadam
- Informatīvais ziņojums par Programmas dzimumu līdztiesības īstenošanai 2007.–2010. gadam izpildi

4. Rutīnas statistikas dati; salīdzinājums ar citu pētījumu rezultātiem (t.sk. ar pētījuma 1997. un 2003.gada posmu rezultātiem)

1.nodaļa

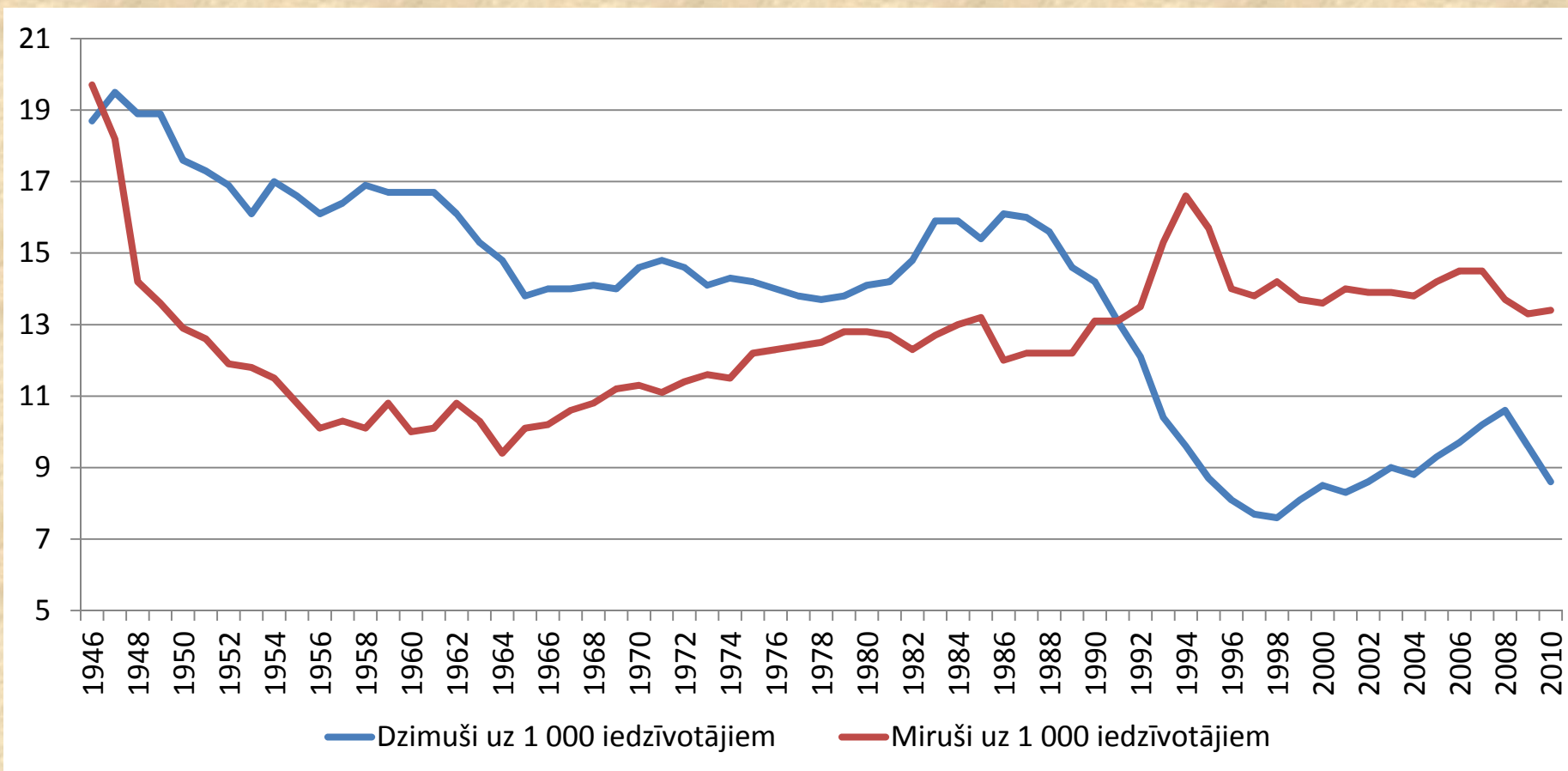
Seksuālā un reproduktīvā veselība partnerattiecībās

2012.04.04.

Dzimstības un mirstības rādītāji Latvijā

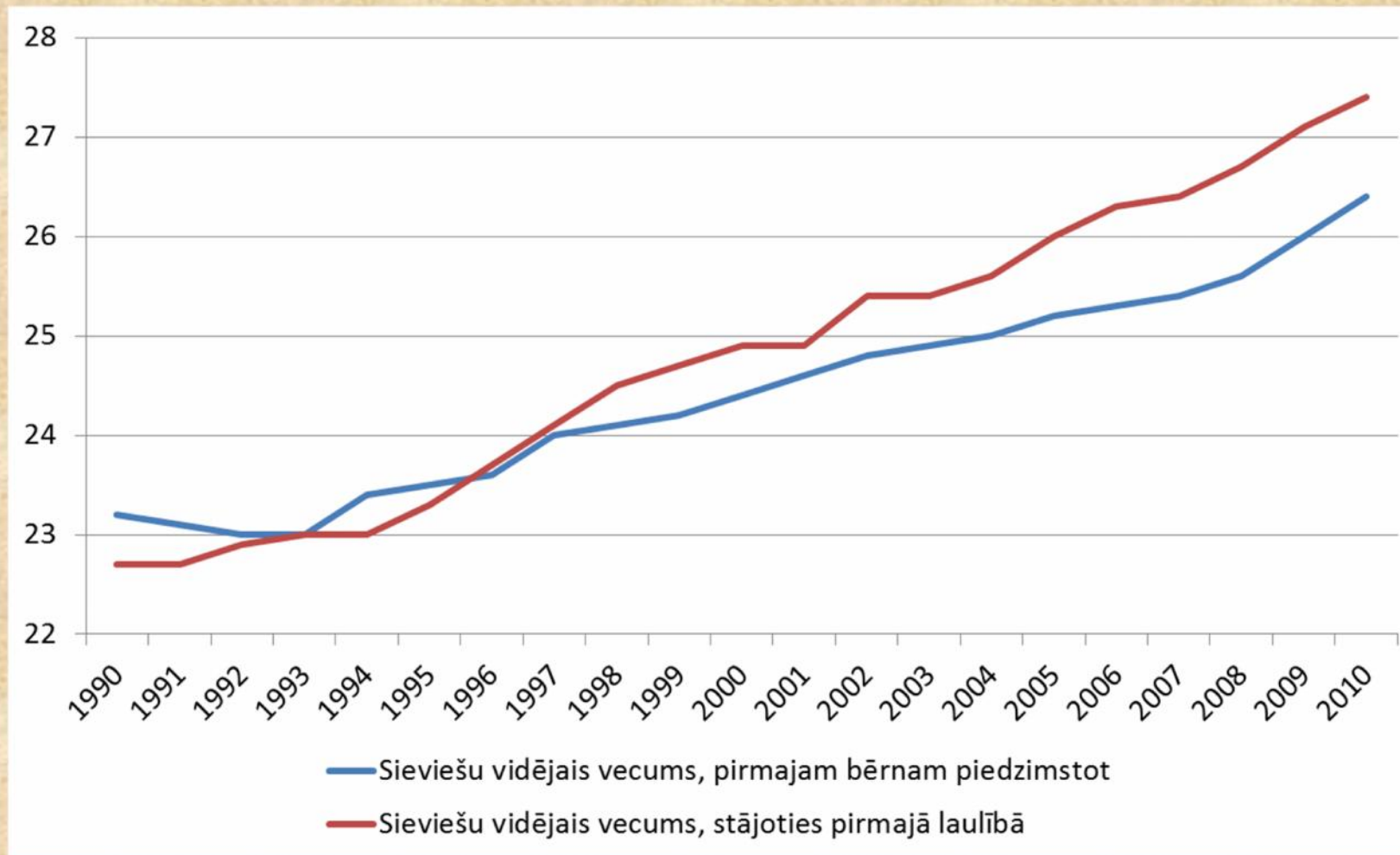
(uz 1000 iedz., 1946.-2010.g.)

Avots: Centrālā statistikas pārvalde

Vidējais vecums sievietēm Latvijā, stājoties pirmajā laulībā un dzimstot pirmajam bērnam (1990.-2010.g.)

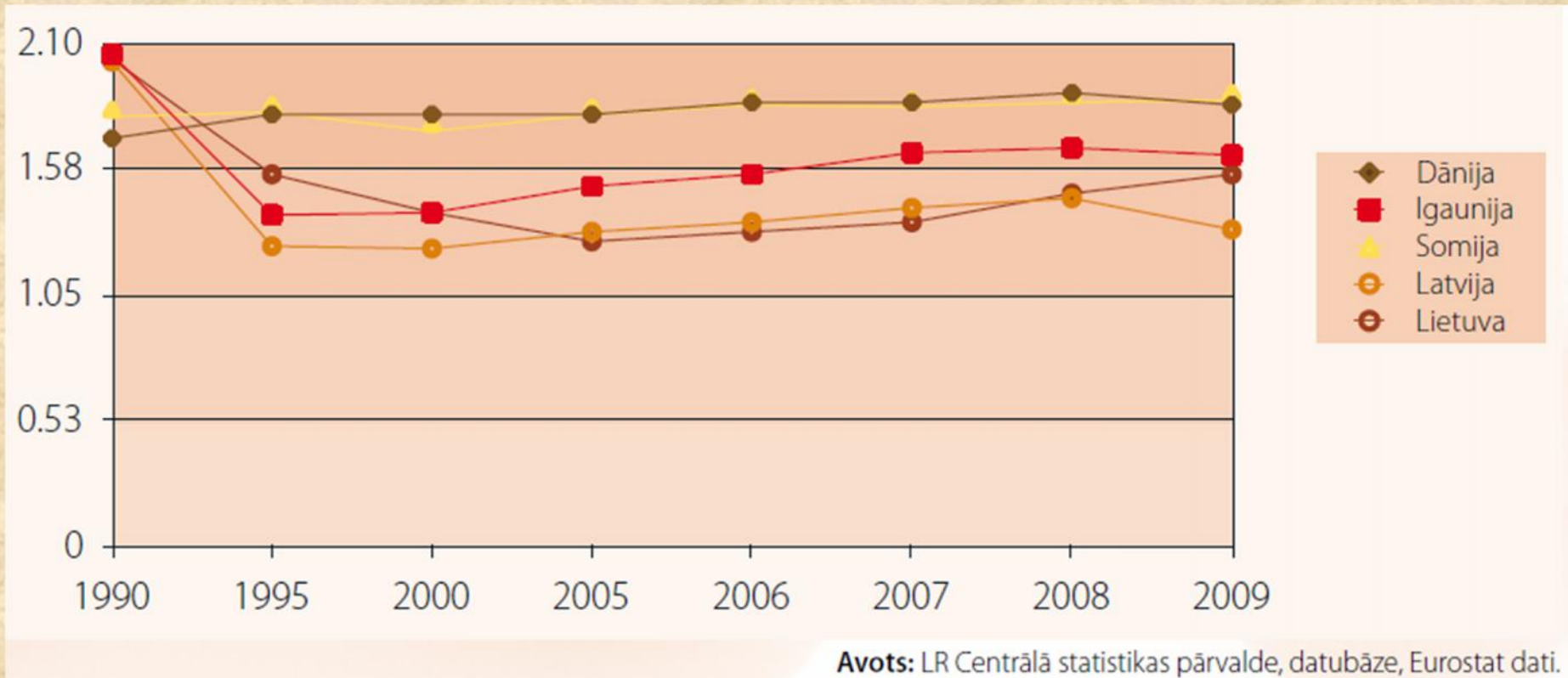

Avots: Centrālā statistikas pārvalde

2012.04.04.

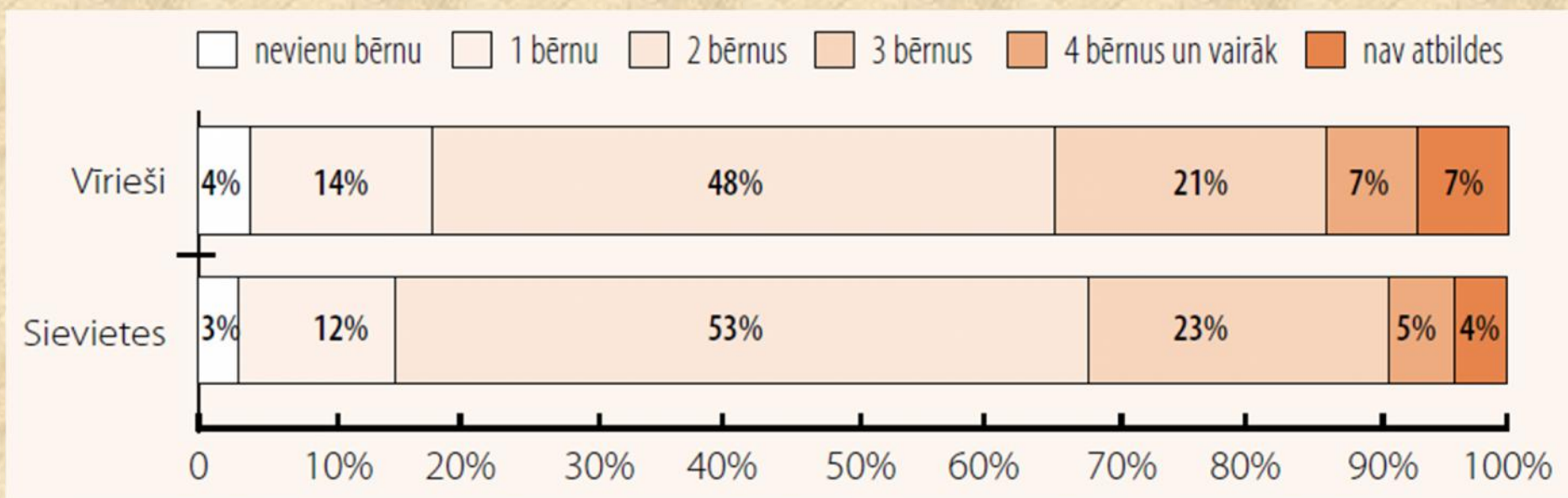
Summārais dzimstības koeficients

(vidējais bērnu skaits, kuri varētu piedzimt vienai sievietei viņas dzīves laikā, ja dzimstība katrā vecuma grupā saglabātos aprēķina gada līmenī),
1990.-2009.

Cik bērnus kopā jūs gribētu savā ģimenē?

*Visu respondentu atbildes, %
(sievietes, n = 1313, vīrieši, n = 1304)*

...stabilas attiecības, darbu un bērnus varētu plānot vidēji pēc 26 gadu vecuma...

«Tad, kas es būšu sapratis, ka viss būtu forši, tad es apprecētos, tad es domātu tālāk arī par ģimeni, protams, man būtu darbs, vieta, kur dzīvot, jo man gribas, lai bērniem un sievai būtu patīkama dzīve. Nevis apprecēties, sadzemdēties un domāt, kā izdzīvot.»

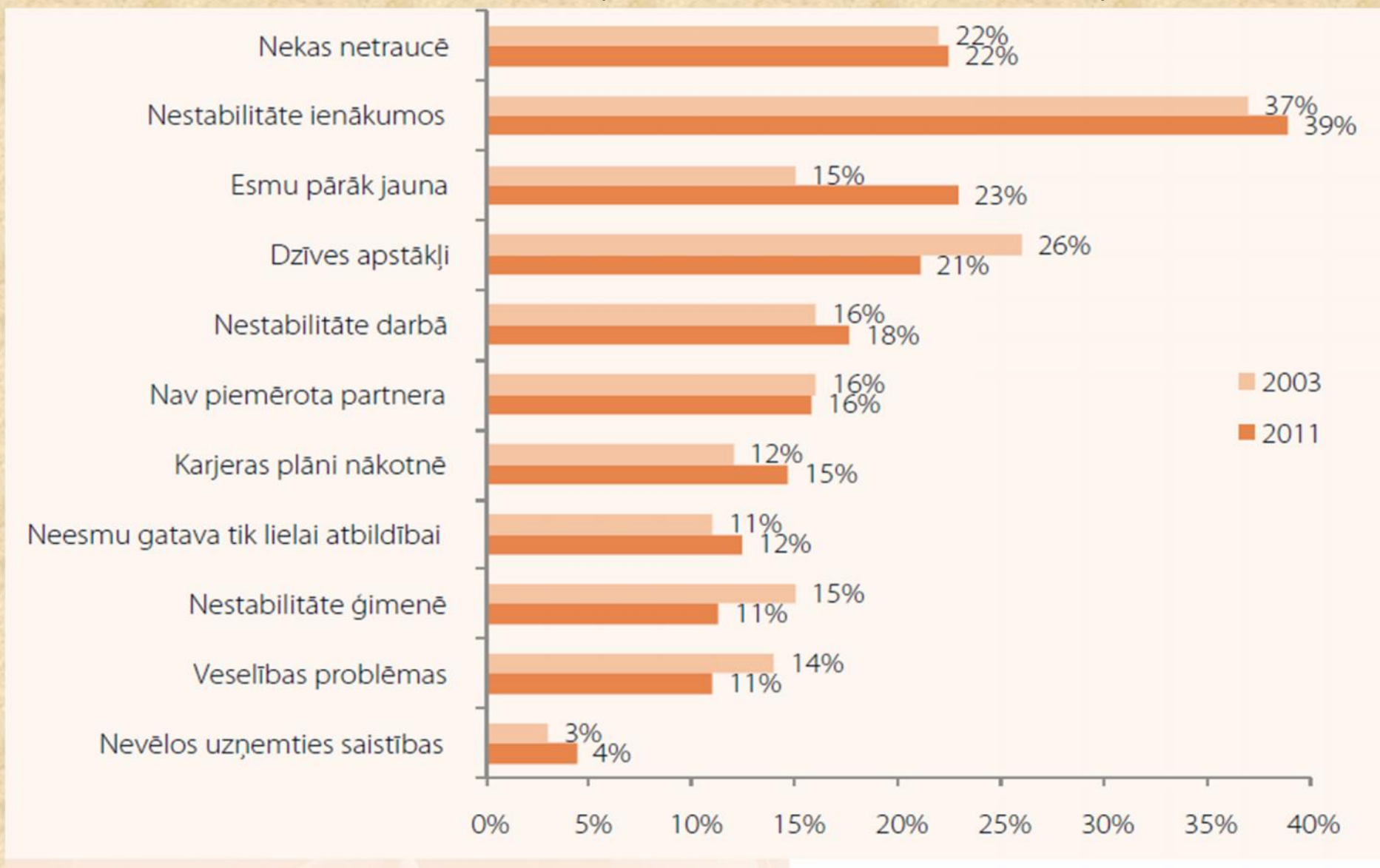
(Intervija, 21 gadu vecs vīrietis)

«Par savu nākotni nezinu, vienkārši ir tāds posms, ka tagad par to nedomāju, protams, ka gribētos jau kā visām meitenēm kāzas, baltu kleitu un tā tālāk, bet tad jau redzēs. Ģimeni un bērnus arī gribētu, bet vēl domāju, ka esmu par jaunu, lai tagad kaut ko plānotu. Man liekas, par ģimeni domāšu no 25 [gadiem] uz augšu. Bērnus var audzināt jau arī bez otras puses, lai gan, protams, ka jaukāk un idilliskāk ir, kad ir abi vecāki, bet mūsdienās tiešām tas ir jau normāli dzīvot šķirtā ģimenē.»

(Intervija, 21 gadu veca sieviete)

Kādi apstākļi traucē (varētu traucēt, traucēja) sasniegt optimālu bērnu skaitu ģimenē?

Sieviešu atbildes, % (2003, n = 1251, 2011, n = 1313)

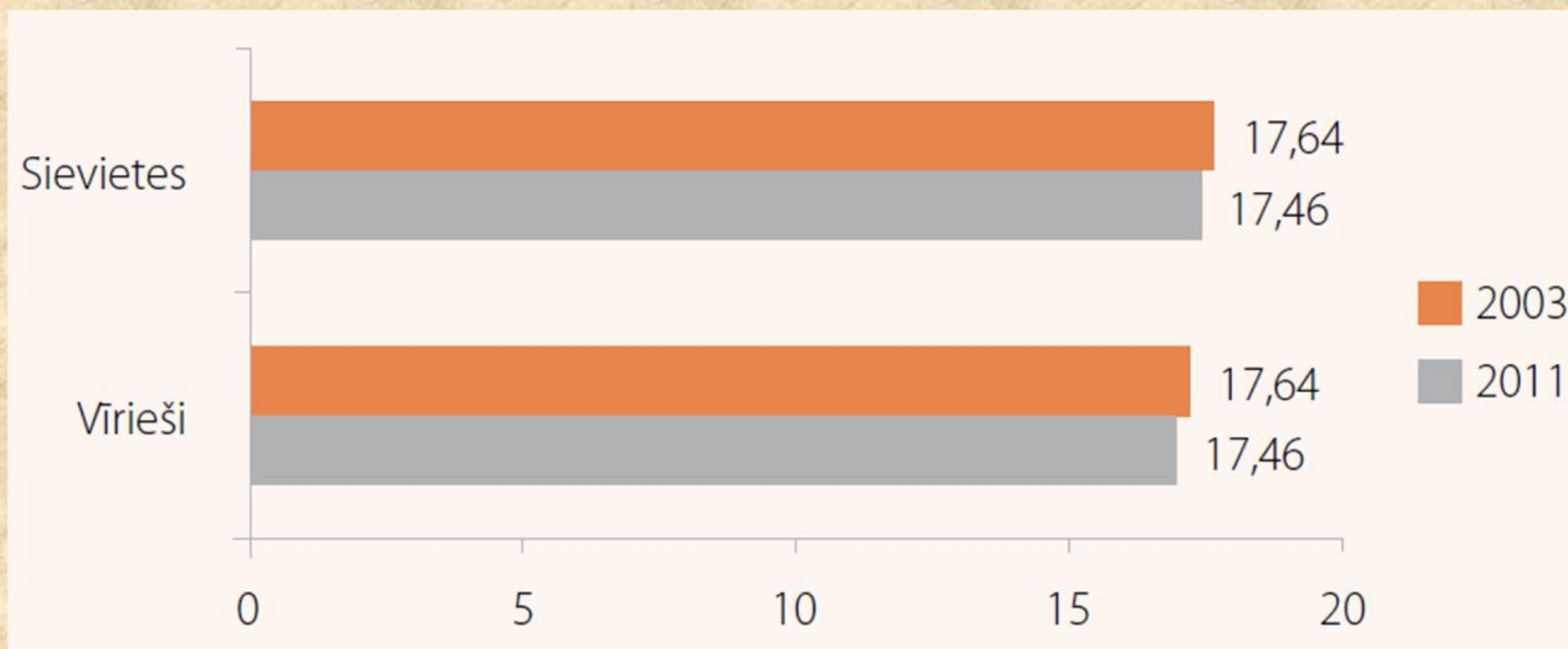
Cik jums bija gadu, kad jūs pirmoreiz stājāties dzimumattiecībās?

20–24 gadus vecu respondentu,

kuri stājušies dzimumattiecībās, atbildes, aritmētiskie vidējie

2003.gadā (sievietes, $n=182$, vīrieši, $n=187$),

2011.gadā (sievietes, $n = 242$, vīrieši, $n = 228$)

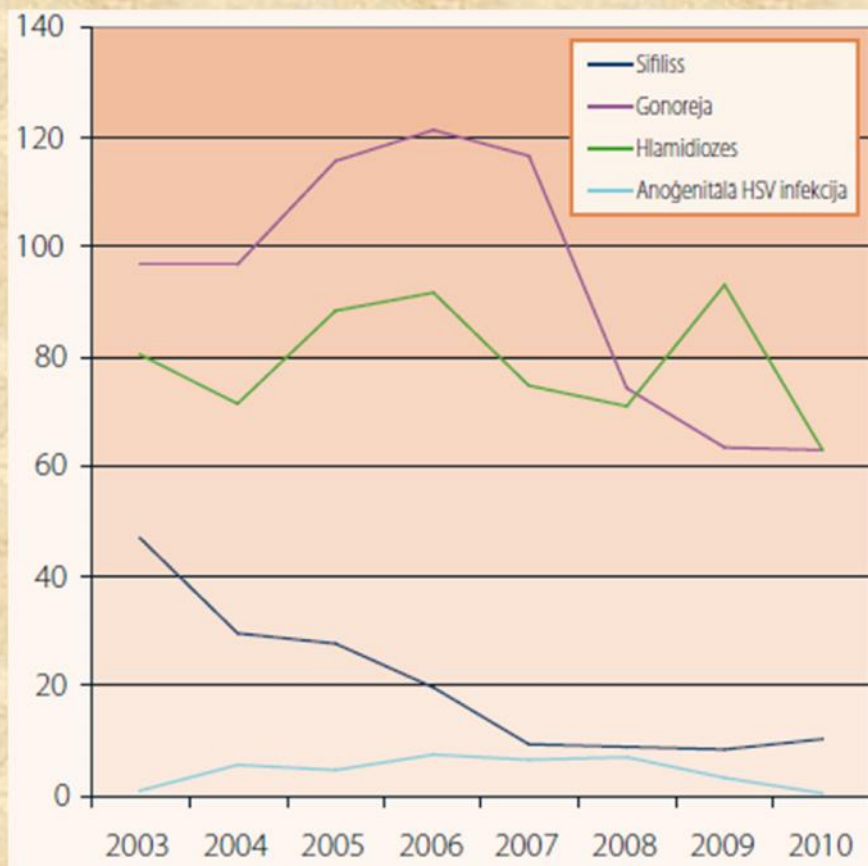
2.nodaļa

Veselības aprūpe

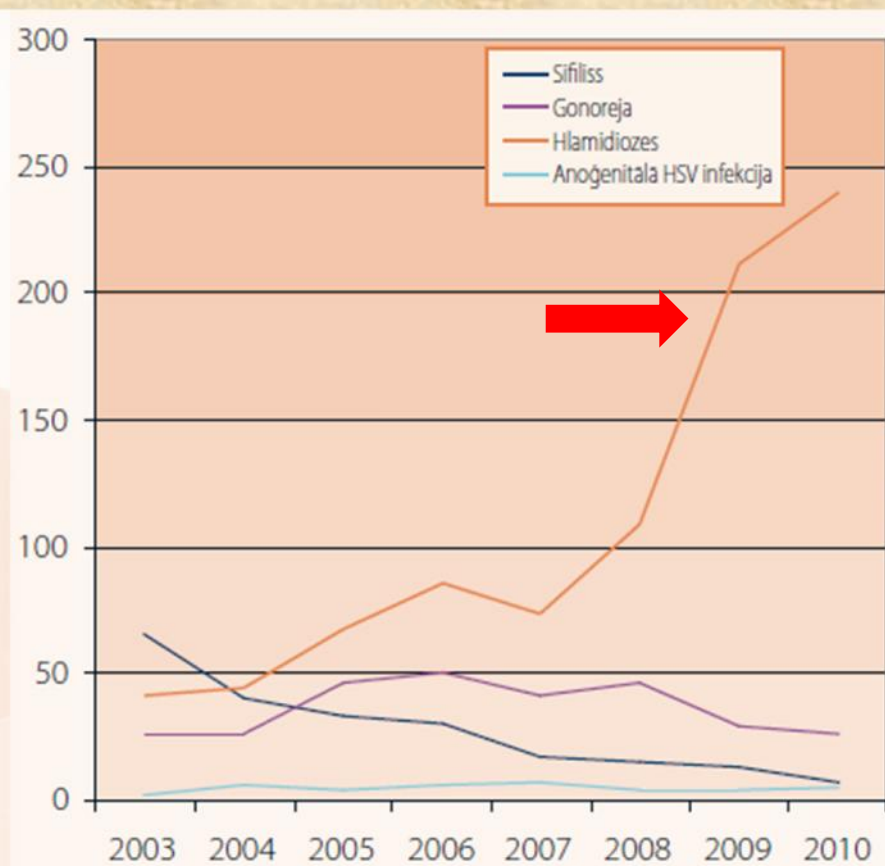

STI gadījumu skaits 15–24 gadus veciem jauniešiem (gadījumu skaits uz 100 000 attiecīgā vecuma jauniešiem)

Vīrieši

Sievietes

Avots: Latvijas Infektoloģijas centrs

2012.04.04.

Aizdomu par STI gadījumā:

- Kopumā - lielākā daļa sieviešu konsultētos ar ginekologu, vairāk kā puse vīriešu – ar urologu
- **Jaunākajās** vecuma grupās biežāk abu dzimumu pārstāvji konsultētos ar **ģimenes ārstu**
  - * sievietes: **15-19 gadi – 44,7%**; 40-49 gadi – 14,7%
  - * vīrieši: **15-19 gadi – 48,1%**; 40-49 gadi – 35,1%
- **12% sieviešu** un **21% vīriešu** nogaidītu, vai problēma nepāries (jaunākas sievietes nogaidītu biežāk; vīriešu vecuma grupās nogaidīšana vienādi izplatīta)
- **9% sieviešu** un **12% vīriešu** mēģinātu pašārstēties
- 13,1% sieviešu un 14,2% vīriešu ar STI nav informējuši savus partnerus

Heteroseksuālos dzimumsakaros ar HIV inficējušos personu īpatsvars no visiem ik gadu reģistrētajiem gadījumiem, %

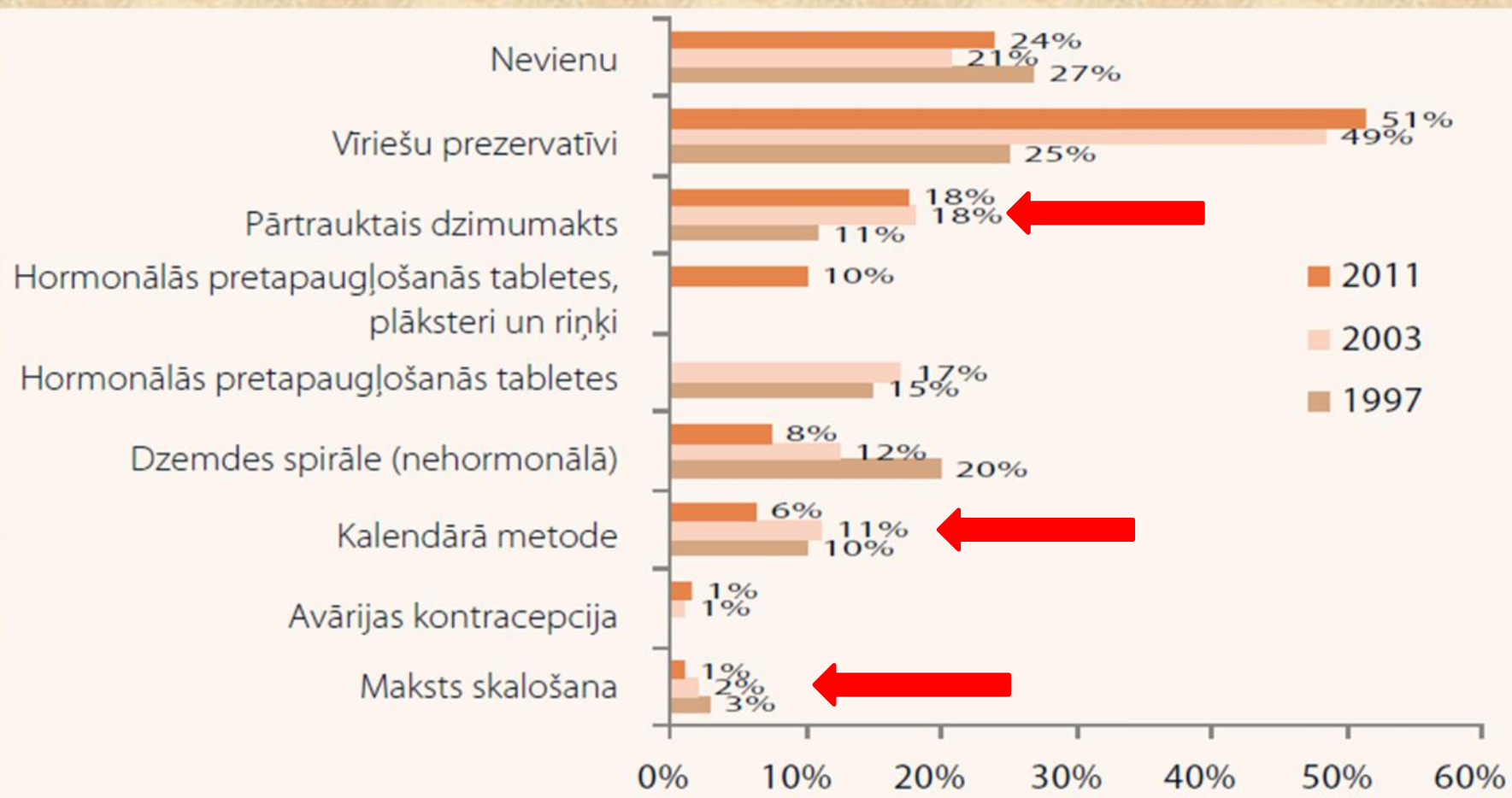

Risks inficēties ar HIV tiek vērtēts kā zems:

- **47%** sieviešu un **46%** vīriešu uzskata, ka iespēja inficēties ir „**loti zema**”,
- **25,7%** sieviešu un **23,7%** vīriešu uzskata, ka iespēja inficēties ir „**diezgan zema**”.

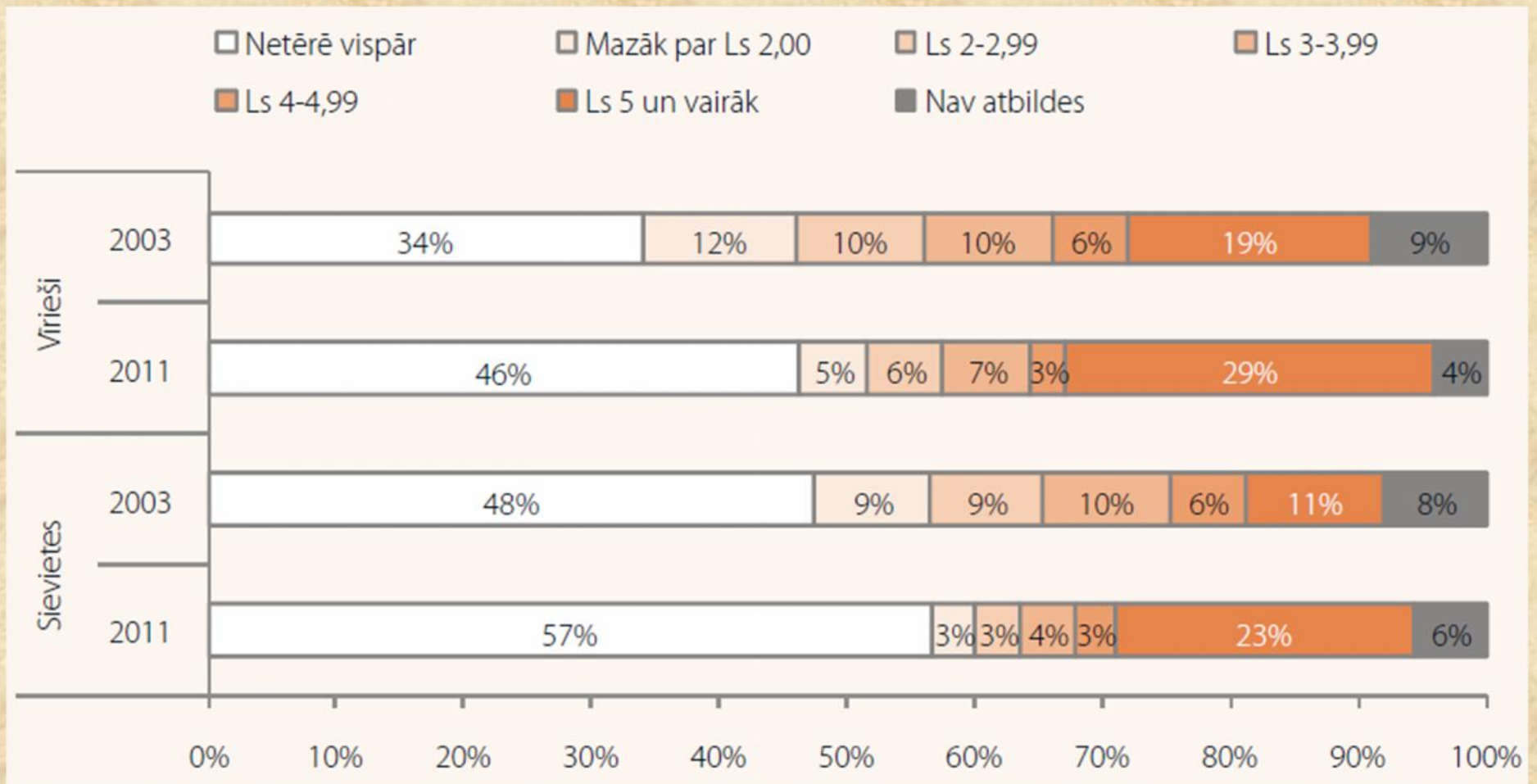
Kurus no šiem kontracepcijas līdzekļiem un metodēm jūs lietojat pašlaik?

*Sievietes, kurām jebkad bijušas dzimumattiecības, %
(1997, n=2990; 2003, n=1112; 2011, n=1151).*

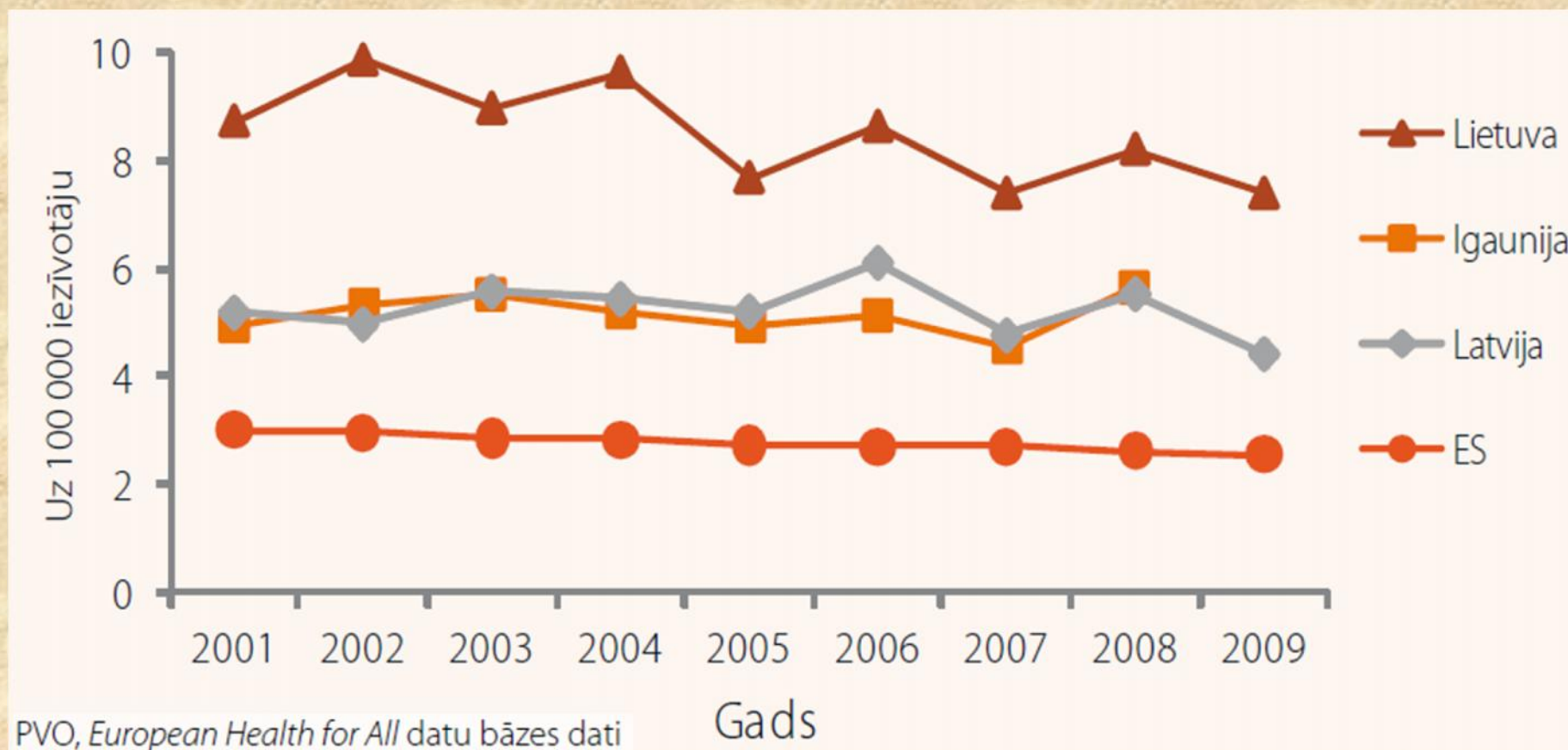
Cik naudas jūs personīgi tērējat (vidēji mēnesī) pretapaugļošanās līdzekļu iegādei?

(No respondentiem, kuriem bijušas dzimumattiecības, %)
2003.gads (sievietes, n=1112, vīrieši, n=1077),
2011.gads (sievietes, n=1152, vīrieši, n=1141)

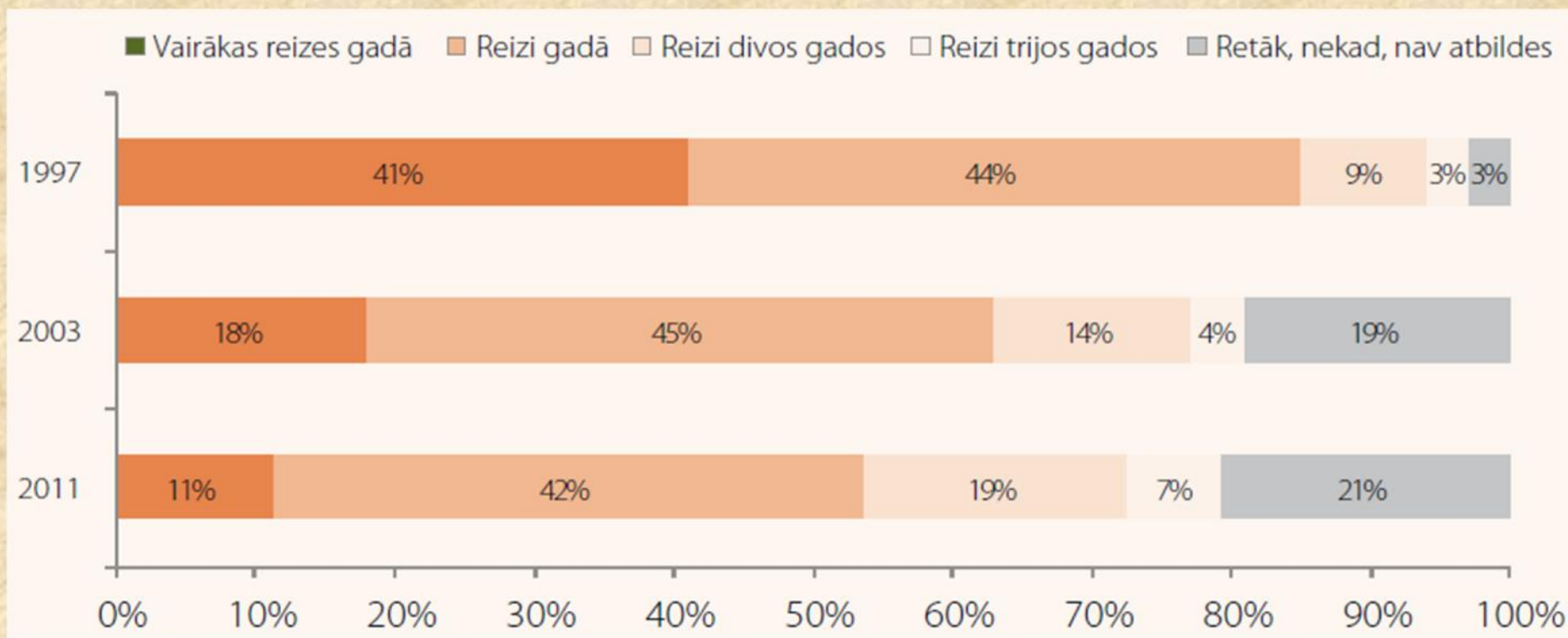
Standartizētā mirstība sievietēm no dzemdes kakla ļaundabīgā audzēja Latvijā, Lietuvā, Igaunijā un Eiropas Savienībā

Vecuma grupā 0-64 gadi, uz 100 000 iedzīvotāju

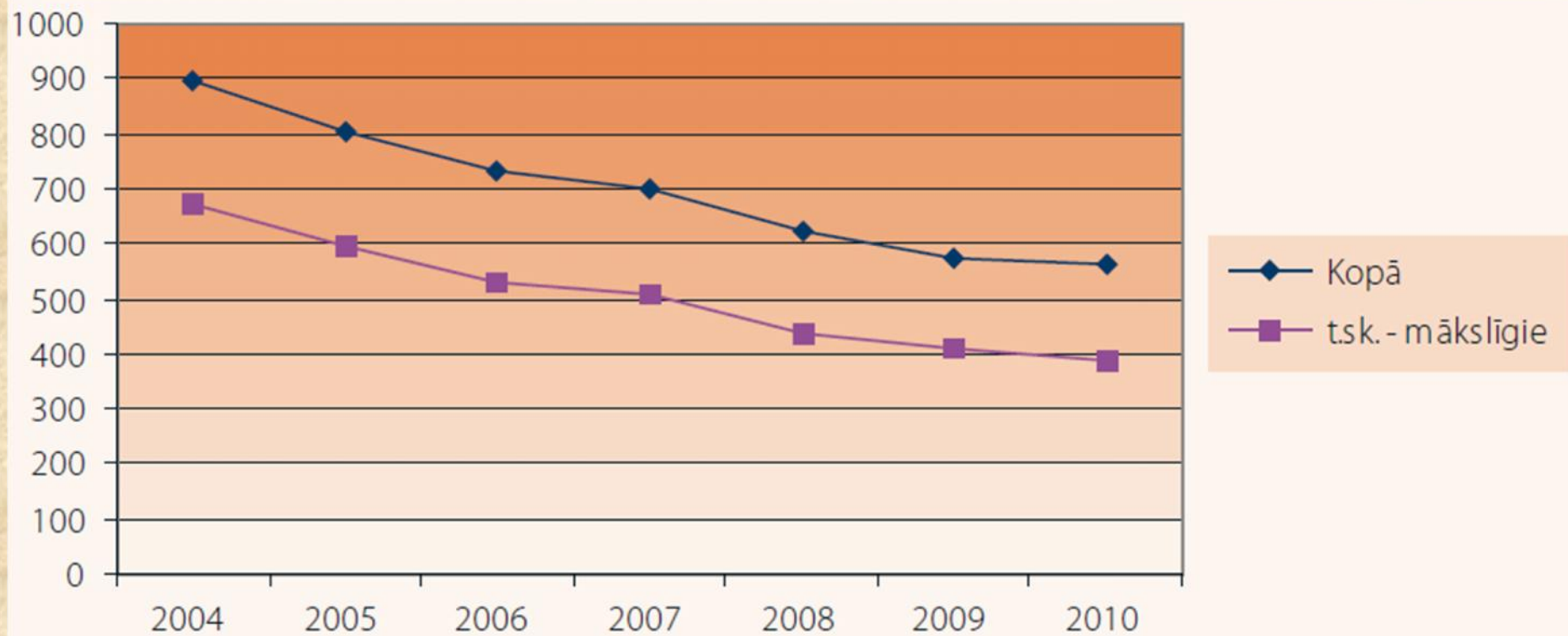

Vidēji cik bieži jūs apmeklējāt profilaktiskās ginekoloģiskās apskates (lai pārbaudītu veselību vai veiktu izmeklējumus)?

Visu sieviešu atbildes, %, 1997.gadā n=2990,
2003.gadā n=1251, 2011.gadā n=1313

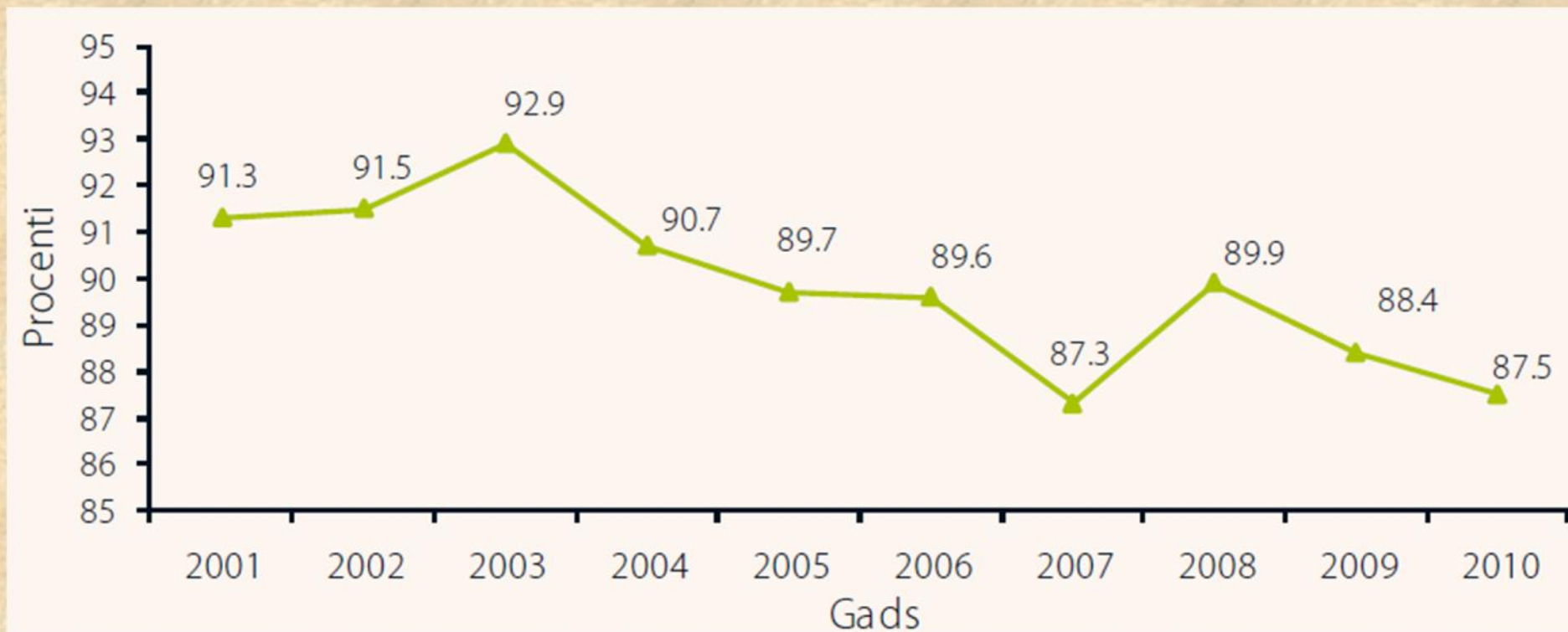

Mākslīgo abortu skaits uz 1000 dzīvi dzimušiem Latvijā 2004.-2010.gads

Avots: Nacionālā veselības dienesta dati.

Grūtniecības aprūpe, kas uzsākta līdz 12.grūtniecības nedēļai, %

Avots: Veselības ekonomikas centrs, 2011

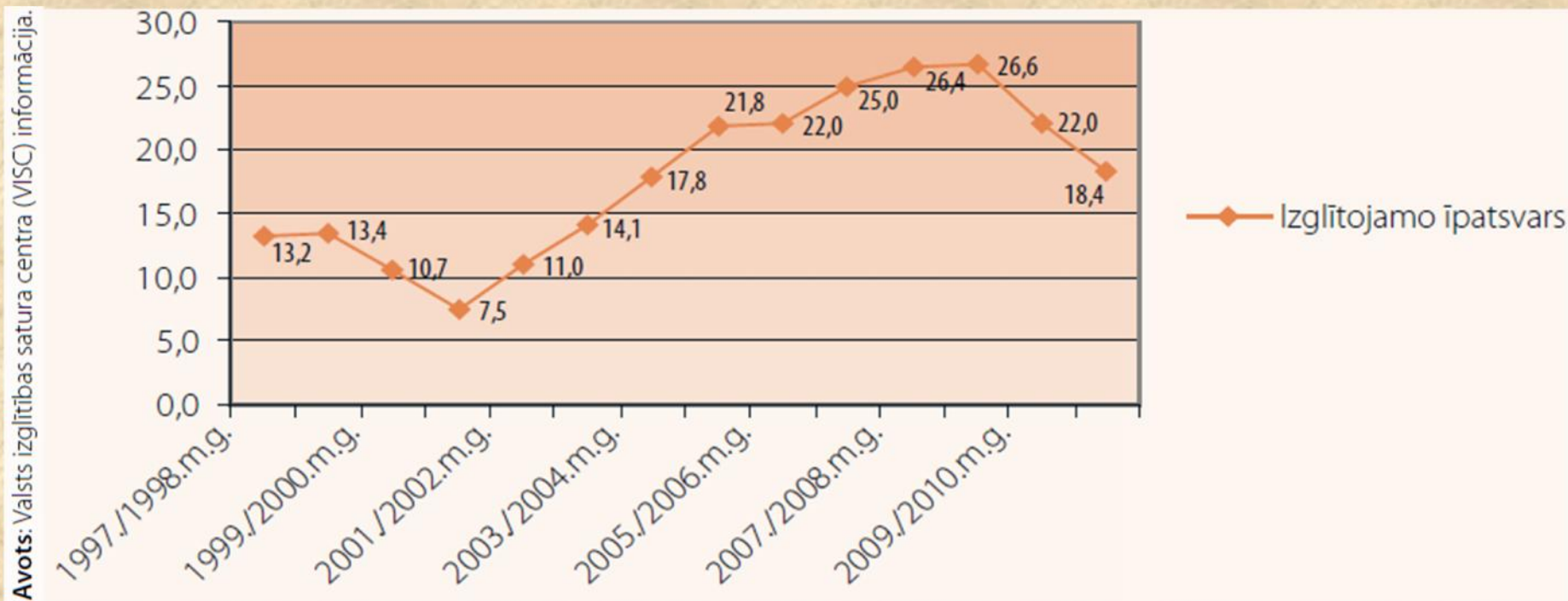
3.nodaļa

Jauniešu reproduktīvā veselība un izglītība

Izglītojamo īpatsvars (%) LR vispārīzglītojošajās dienas apmācības programmās, kuri apgūst “Veselības mācību”

1997./1998.- 2010./2011.mācību gadā

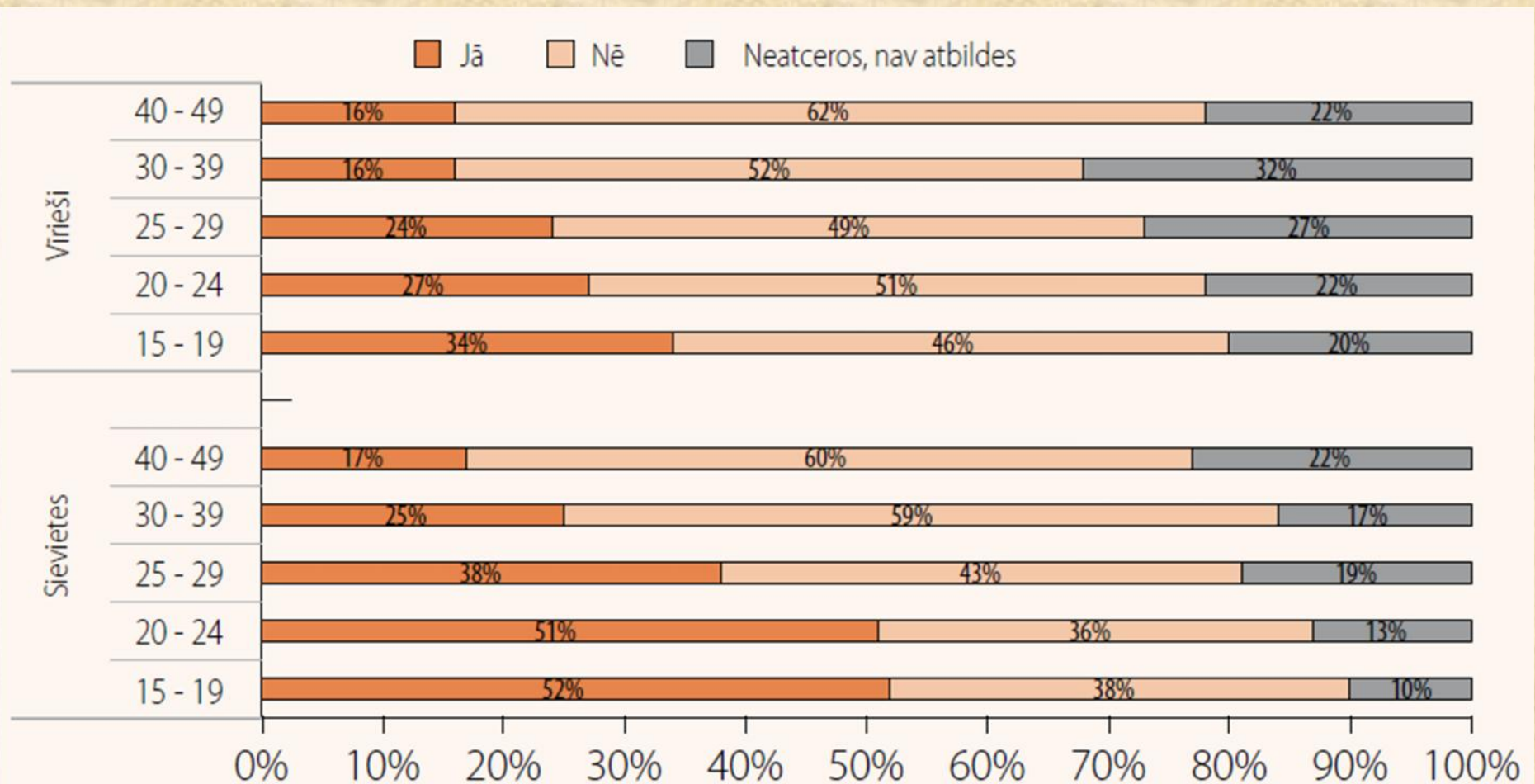

«No vecākiem jānāk [informācijai par seksualitāti]. Ja viņi spēj izveidot normālas, dzīvotspējīgas attiecības, tad arī bērnam to vajadzētu varēt. No otras puses, skolā arī par to ir jārunā. Jo daudziem jau ir pilnīgs juceklis ģimenēs, nevar ar to rēķināties.»

(Intervija, 19 gadus veca sieviete)

Vai vecāki ar jums, kad jūs bijāt pusaudža vecumā, pārrunāja (pārrunā tagad, ja esat pusaudzis) ar reproduktīvo veselību un dzimumattiecībām saistītus jautājumus?

Visu respondentu atbildes, % (sievietes, n=1313, vīrieši, n=1304)

Paldies!

